

Viinakuu pakkus põnevust üle ilma

REUTERS/SCANPIX

**Kas sellist oktoobrit
on varem Eestis
olnud? Kas nüüd saime
tunda vananaistesuve?
Esimesele küsimusele
võib vastata jaatavalt,
teisele eitavalt.**

Oktoobriks on antud palju nimesid. Kõige tuntum on siinmail muidugi viinakuu. "Hallo, viin!" tervitasid me esivanemad oktoobri saabumist.

See sõnapaar on, küll halloween'i kujul, jõudnud laia maailma. Nüüd on juba raske Läänes selgeks teha, et õieti peaks toda kõrvtasapidi esimesel kuu-päeval pidama, viimasele võiks jääda hoopis tšauki-viina (*ciao-ween*) või *by-by-ween*'i päev.

Folkloristide uurimuste kohaselt on põhjuseks kliima erinevused: põhjamaal on alust sooja saamiseks külmarohtu tarbida harilikult varem kui Ameerikas (kellest me nüüd eeskju võtame).

Kas ebaharilikult soe?

Meteoroloogidelt on oktoobrikuu lõupäevil tihti küsitud, kas nii sooja oktoobrit on Eestis varem üldse olnud. Ja sedagi, kas nüüd saime tunda vananaistesuve. Esimesele küsimusele võib vastata jaatavalt, teisele eitavalt.

New Yorgis läks viinakuu lõpus ilm täiesti käest ära – 29. oktoobril sadas maha 30 cm lund.

Tartu ilmajaama pikas, 1865. aastast algavas vaatlusreas on soojemaid oktoobreid siinmail olnud tervelt 19 aastal.

Oodati ka nn vanemate daamide suve. Seegi jäi saabumata. Korraaks küll tõusid temperatuurinäitajad Sõrves 17,2 kraadini. Seevastu 1982. aastal püsis 17–24kraadine soe septembri-oktoobri vahetusel tervelt kolm nädalat.

Alanud pole isegi hilissügis, aeg, mil ööpäevane keskmine õhutemperatuur langeb püsivalt alla +5 kraadi ning lakkab taimede kasvuperioodi. Aedades õitsevad ju roosid!

Öökülmad algasid küll 2. kuupäeval (Kuusikul mõõdeti siis maapinnal -2° ning õhus $-1,1^{\circ}$), esimese kümpäeva-ku lõpul sadas aga mitmel pool Lääne- ja Kirde-Eestis lörtsi, rahet ning lumekruupe. Paistis, et keerab külmale. Paljudel oli vast meeles oktoober 2002, kui suusatada sai juba kuu keskpaiku, ning ka kaks viimatist aastat olid õige lumised.

Kõigi rõõmuks ei läinud asi nii hulluks – Eesti keskmiseks õhutemperatuuriks arvutati EMHIs $8,4^{\circ}\text{C}$, mis on pikaajalisest keskmisest ehk normist 2,1 kraadi kõrgem. Ja ka kõige ma-

dalam temperatuur $-3,5^{\circ}$ jääb päris meeldivate näitude sekka, oktoobrikuu kohta vähemalt. Soojem oli muidugi saartel (kuu keskmine Vilsandil ja Ristnas $10,5^{\circ}$), jahedam aga kirde pool (Jõhvis ning Jõgeval $7,2^{\circ}$).

Sadas vähem kui tavaliselt ehk 56 mm (Eesti keskmine on 70 mm). Kuivem oli Tartumaal (Tõravere 33,4 mm), niiskem Kirde-Eestis (Jõhvis 80,5 mm).

Mis on selliste soojade ilmade põhjuseks? Võib-olla see, et olla sookurgesid nähtud? Teatakse ju hästi: kured läinud, kurjad ilmad. Meenutagem – väga soojaks sügiseks ning talveks 1988.

aastal andis alust Tooni-nimelise kure ületalve pidamine Tartu Botaanikaaias! Kui tahetakse aga jälle lumerikast suusatalve, tuleks luiged Eestist kaugele saata.

Viinakuus nägi kõige vähem selget päeva Võrumaa rahvas, vaid 85 tundi, saarlastel oli vastav näit ligi kaks korda suurem.

Rohkem tekitasid elevust selged ööd. Neid oli küll vähevõitu, see-eest võisid hilised ülalolijad imetleda virmaliste vehklemissviistlusi.

Põnev oktoober laias ilmas

Möödunud pühapäev pakkus pinget paljudes riikides – kas said ikka kõik kellad õigeks kruitud?

Venemaa läks kergema vastu-panu teed, jättes püsima igavesse suveaja. See aga võib kergitada niigi kõrgeid kliimanäitajaid, nuriseti mitmel pool.

Halloween'ilt oodatakse tavaliselt jubedusi. Seda said seekord tunda USA kirdeosariikide elanikud, kelle kaela tuli seninähtuist võimsaim lumetorm oktoobris.

Ei taha ameeriklased enam mõeldagi Fahrenheiti kraadidelt Celsiuse omadele üleminekust. See teeks ilmad veelgi külmemaks!

AIN KALLIS